

**СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ГУМАНІТАРИСТИКИ:
СВІТОГЛЯДНІ І ПРАВОВІ ПІДХОДИ,
КОМУНІКАТИВНІ ТА ПЕДАГОГІЧНІ СТРАТЕГІЇ**

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ПРАВА
РІВНЕНСЬКИЙ ІНСТИТУТ**

**Матеріали
X Всеукраїнської науково-практичної конференції**

**СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ГУМАНІТАРИСТИКИ:
СВІТОГЛЯДНІ І ПРАВОВІ ПІДХОДИ,
КОМУНІКАТИВНІ ТА ПЕДАГОГІЧНІ СТРАТЕГІЇ**

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ПРАВА
РІВНЕНСЬКИЙ ІНСТИТУТ

10
2023

Вступайте у РІКУП

ISBN 978-617-552-608-8

9 786175 526088

www.tvoru.com.ua

7 грудня 2023 року
м. Рівне

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ПРАВА
РІВНЕНСЬКИЙ ІНСТИТУТ

КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНИХ ПРАВОВИХ ТА ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВОДНОГО ГОСПОДАРСТВА
ТА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ ТА КУЛЬТУРОЛОГІЇ

МАТЕРІАЛИ

**X Всеукраїнської науково-практичної конференції
«СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ГУМАНІТАРИСТИКИ:
СВІТОГЛЯДНІ І ПРАВОВІ ПІДХОДИ,
КОМУНІКАТИВНІ ТА ПЕДАГОГІЧНІ СТРАТЕГІЇ»**

7 грудня 2023 р.

Вінниця • «ТВОРИ» • 2023

*Затверджено до друку Вченою радою
Київського університету права НАН України
(протокол № 9 від 28 грудня 2023 р.)*

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

БОШИЦЬКИЙ Юрій Ладиславович, ректор Київського університету права НАН України;

ВЕТРОВ Іван Васильович, директор Рівненського інституту Київського університету права НАН України;

ЗАЛУЖНА Алла Євгенівна, доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії та культурології Національного університету водного господарства та природокористування;

УКРАЇНЕЦЬ Стефанія Ярославівна, кандидат філософських наук, завідувач кафедри загальнотеоретичних правових та гуманітарних дисциплін Рівненського інституту Київського університету права НАН України;

ГРИЦЬОК Анна Романівна старший викладач кафедри загальнотеоретичних правових та гуманітарних дисциплін Рівненського інституту Київського університету права НАН України;

ДИКУН Ганна Петрівна, старший викладач кафедри загальнотеоретичних правових та гуманітарних дисциплін Рівненського інституту Київського університету права НАН України;

СІОНЧУК Оксана Пилипівна, завідувач бібліотеки Рівненського інституту Київського університету права НАН України.

Сучасні проблеми гуманітаристики: світоглядні і правові підходи, комунікативні та педагогічні стратегії: матеріали X Всеукр. наук.- практ. конфер. / редкол. Бошицький Ю.Л., Ветров І.В., Українець С.Я. Вінниця : ТВОРИ. 2023. 204 с.

ISBN 978-617-552-608-8

До збірника увійшли тези доповідей учасників X Всеукраїнської наукової конференції «Сучасні проблеми гуманітаристики: світоглядні пошуки, комунікативні та педагогічні стратегії», присвячені теоретико-філософським, лінгвістичним та психолого-педагогічним аспектам гуманітарного пошуку. Означена проблематика розглядається в порівняльно-історичному та міждисциплінарному контексті, даються конкретні рекомендації щодо практичного застосування висновків науковців у процесі вивчення гуманітарних дисциплін.

Матеріали конференції стануть у нагоді науковцям, аспірантам, студентам і всім, хто цікавиться питаннями сучасної гуманітаристики та права.

УДК 141 (082)

ЗМІСТ

Бошицький Ю. Л. Вітальне слово	6
РОЗДІЛ 1	
СВІТОГЛЯДНІ ОРІЄНТИРИ СУЧАСНОГО СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ, ЇХ ТРАНСФОРМАЦІЯ ТА ВИБІР	
Залужна А. Є. Антропологічні засади культури у феноменологічно орієнтованому дискурсі	7
Кропивко І. В. Світоглядні орієнтири і (у) фентезі	8
Храпко П. Ю. «Інфосфера» (Л. Флориді): сутність, онтологічні характеристики структурні складові	10
Чик Д. Ч. Слово за шляхтою: версія польсько-українського порозуміння у повісті «Крутіж» Б. Лепкого	12
Куца Л. П. Суспільно-національні горизонти ліричного суб'єкта Івана Франка (на матеріалі поетичного циклу «На старі теми»)	15
Собчук О. Б. Роль інтелекту у розвитку детективного жанру	17
Гуменюк С.М. Традиції Афону в контексті Острозького культурно-освітнього цен- тру: Іов (Іезекиїль) Княгиницький та Іоанн Вишенський	20
Шадюк Т. А. Технологічні можливості інформації: соціокультурний аспект	22
Грицюк А. Р. Чипування населення: новітні технології чи методика впливу на фор- мування світогляду	26
Перелигіна Р. В. Стратегічні засади забезпечення інформаційної безпеки України в період воєнного стану	28
Шроль Т. С., Черевко С. І. Проблематика віртуального та мережевого середови- ща: культурологічні акценти	31
Рейнська В. Б., Кухарчук І. А. Соціальні характеристика медіатехнологій: інфор- маційно-безпековий підхід	33
Шадюк Т. А., Боровець А. В. Інформаційна культура XXI століття: етичні аспекти соціального менеджменту	35
Бабич Т. Ю., Гордійчук В. В. SMM та SEO технології у дозвіллі сучасної людини: переваги та недоліки	38
Залужний А. Л. Інформаційна економіка у контексті сучасних соціокультурних ви- кликів	40
Коберска Т. Екзистенційний інтелект і самооцінка: взаємозв'язок у процесі само- визначення та життєстійкості	42
Рогозіннікова К. С. Правові орієнтири нотаріальної діяльності в у мовах воєнного стану	45
Денісова Г. В. Зміст принципу незалежності судового експерта	47
Денисюк П.Д. Доступ до правосуддя як засада кримінального провадження	50
Тарасевич Т. Ю. Кримінальна відповідальність за здійснення колабораціонізму: аналіз статті 111-1 КК України	52
Українець С. Я. Міжкультурна комунікація у вимірах глобалізованого світу: виклики та можливості	55
Дикун Г. П. Проблема подолання деформації правової свідомості в Україні	57
Грицюк Д. П. Охоронні археологічні зони як спосіб правового захисту історико- культурної спадщини	59
Поляков О. В. Приватизація державного та комунального майна в Україні: пробле- ми і шляхи їх вирішення	62
Сахнюк В. В. Віктимологічний портрет жертви домашнього насильства	64

Кучерявий Д. В. Договір факторингу за законодавством України	65
Рейніш І. Л. Правове регулювання реалізації конституційних прав на інтелектуальну власність	69
Камбуров О. М. Правове забезпечення кримінально-правової охорони службової діяльності в Україні	72
Берташ А. П. Питання кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність: сутність та зміст	74
Коротя Р. Окремі питання зарубіжного досвіду регулювання кримінальної відповідальності за легалізацію (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом	77
Лященко А. М. Законодавство про кримінальну відповідальність за планування, підготовку, розв'язування та ведення агресивної війни: деякі питання історичного розвитку	82
Мацюк В. С. Щодо ухилення від сплати податків та зборів: сучасний стан	86
Семенюк Є. М. Заохочувані норми у КК України та у кримінальних законодавствах держав - членів ЄС про відповідальність за державну зраду	89
Кушнір С. М. Питання кримінальної відповідальності за порушення законів і звичаїв війни: загальні положення	93
Пonomарьов О. О. Порушення порядку здійснення міжнародних передач товарів, що підлягають державному експортному контролю: щодо реалізації кримінальної відповідальності	95
Забарін А. Ф. Субсидіарна відповідальність у процедурі банкрутства.....	100
Кропова А. С. Загальна характеристика інвестиційних договорів	103
Семко І. С. Захист прав кредиторів (іпотекодержателів) у зв'язку з прагненнями України до Європейського співтовариства.....	105
Урлапова О. Я. Шахрайські схеми з нерухомістю	109
Хоменко В., Харченко Н. Нормативно-правові основи соціально-правового захисту дитинства в діяльності підрозділів ювенальної превенції.....	112
Гуменюк С. М., Киричук Б. С. Правові та організаційні аспекти конфіскації активів російських підприємств на території України	115
Гуменюк С. М. Фурманчук Д. В. Підприємницька діяльність в умовах воєнного стану	118
Петрушин Б. Б. Суб'єктивні авторські права у цифровому середовищі: правозастосовча практика	121
Стецюк В. Соціальне призначення юриста: обов'язок чи вияв свободи	123
Ковалик М. В. Кіберзлочини як частина війни	125
Ковальчук К. Вплив війни на злочинність в Україні.....	128
Василевська В. В. Жіноча злочинність: поняття, причини та особливості	130
Ярошик І. Р. Визначення процесуального статусу слідчого у кримінальному процесі	132
Купчинська Д. В. Доказування у кримінальному процесі.....	134
Ковалик К. В. Міжнародний переговорний процес як спосіб вирішення конфліктів, миротворчі місії та боротьба з тероризмом	137
Щур П. С. Верховенство права в системі засад кримінального провадження	139
Авдимирець А. С. Засада змагальності сторін у кримінальному процесуальному кодексі України.....	142
Мацегон В. Ю. Юридичний зміст принципу презумпції невинуватості у кримінальному процесі.....	144
Костюк Н. С. Право на справедливий суд.....	146

петенції уміннями й навичками з комп'ютерної та психолінгвістики, тому потребує подальшого наукового і прикладного опрацювання.

Література

1. *Зміни до Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень*. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/368367___368432
2. *Поширення пропаганди на російських сайтах*. URL: <https://ok.ru>
3. *Шевченко, Л.І., Сизонов, Д.Ю. Лінгвістична експертиз: підручник*. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2021. 244 с.

УДК 81'282

Юлія Ричагівська,

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри української мови Рівненського
державного гуманітарного університету;*

Ольга Захарчук,

*магістрантка I курсу філологічного факультету
Рівненського державного гуманітарного університету*

ДІАЛЕКТИЗМ ТРОЩА В ОДНОЙМЕННОМУ РОМАНІ В. ШКЛЯРА

Питання про взаємодію літературної мови й діалектів у науковому світі завжди було актуальним. Проте в останнє десятиріччя помітно зріс інтерес до говіркового мовлення в українському суспільстві. Це засвідчує, зокрема, увага аудиторії до фільмів («Довбуш», «Памфір», «Політ золотої мушки»), пісень (гурт «KALUSH», співачка FINKA), гумористичних шоу (комікеса Валерія Мандзюк), які популяризують територіальне мовлення.

У сучасній художній літературі тенденція до використання діалектних елементів актуалізувалася значно раніше (Софія Андрухович, Юрій Винничук, Мирослав Дочинець, Володимир Лис, Марія Матіос та багато інших).

Нашу увагу привернули західноукраїнські діалектизи у творах «батька українського бестселера» Василя Шкляра. Письменник народжений у Лисянському районі на Черкащині [7], де побутує середньонадніпрянський говір південно-східного наріччя, на базі якого свого часу розвинулася нова українська літературна мова. Діалектні елементи з іншого регіону в художній прозі автора можуть бути обумовлені різними причинами, наприклад, тематикою та часопростором.

У романі «Троща» Василь Шкляр звертається до подій боротьби УПА на західноукраїнських теренах після II світової війни, тому усно-розмовні елементи з цього ареалу в тексті закономірні й покликані забезпечити художню достовірність у відображенні персонажів-галичан. Письменник досить докладно маркує місцевість на Тернопіллі, де розгорталися події останніх років підпільної боротьби: *Перед очима тихо несла свої води Стрипа... [6, с. 11]; На правому березі лежало село Ішків із прилеглим до нього мішаним лісом, на лівому – Багатківці з хуторами, а туди далі вгору за течією гніздилося ще більше село Купчинці [6, с. 11]; Криївка була вигідна тим, що недалеко протікала річка Студенка, яка*

впадала у Стрипу... [6, с. 82]. Топоніми спрямовують нас до ареалу наддністрянського говору галицько-буковинської групи південно-західного наріччя. Сам автор у післямові до роману окреслив його мовний простір як галицький діалект [6, с. 411], очевидно, зважаючи на назву історико-етнографічного регіону Галичина, який включає території сучасних Львівської, Тернопільської, Івано-Франківської областей [3].

У цій публікації простежимо функційне навантаження діалектизму троща в однойменному романі Василя Шкляра в контексті взаємодії говіркових і загальнонаціональних мовних елементів.

Лексичний діалектизм троща, який використано в заголовку роману, побутує в говорах у значенні 'очерет' [4]. Уже на перших сторінках слово введене в текст і доповнене авторським тлумаченням через літературний відповідник: Перед очима тихо несла свої води Стрипа, яка тут розгалужувалася на два рукави, а довкола, куди не кинь оком, зеленіли зарості молодого очерету, стояли стіни старої сухої тростини, і, мабуть, тому це місце у ближніх селах називали трощею [6, с. 11]. Такий спосіб презентації читачеві семантики протиставного діалектизму – через тотожну за значенням загальновідому лексему – цілком природний.

У змістовій структурі твору діалектизм-заголовок виконує важливу функцію – концентровано передає тему чи ідею твору. Лексема троща неодноразово актуалізується в романі та, збагатившись емоційними конотаціями, поступово набуває додаткового сенсу: позначає місце зради, символізує зраду, яка вплинула на все подальше життя головного героя: Я мусив мати хоч якийсь здогад, хто всипав трощу, аби вирішити, що мені робити далі й куди спершу податися [6, с. 72].

В одному з епізодів твору автор майстерно розвиває сюжетну лінію, використовуючи літературний і діалектний синоніми очерет – троща. Зрадник Стодоля вербує свого товариша по зброї на співпрацю з НКВС і пропонує йому псевдо Очерет: Миськові аж в очах потемніло. Спершу він навіть не втямив, що таке «очерет», і подумав, що це позначено місце постою в трощі [6, с. 108]. Діалектизм троща неодноразово вживається у творі на фоні стилістично нейтральної літературно-нормативної лексики, за рахунок чого суттєво увиразнюється й не залишається поза увагою читача: Із трощі він вийшов босий на день раніше за мене, вийшов на Ішківський ліс, звідки дістався до села... [6, с. 85]; Ми з Миськом по черзі розповіли один одному, як виходили з трощі [6, с. 85]. Через свою опозиційність до літературного оточення діалектизм, з одного боку, набуває експресивності, а з іншого – сприймається як вияв інтертекстуальності [1, с. 16].

Отож, цілеспрямоване введення у художній твір діалектної лексеми допомогло письменнику не лише забезпечити достовірність відображення, відтворити місцевий колорит мовлення чи локалізувати події. Діалектизм троща в художньому контексті набуває експресивності через свою опозиційність, протиставленість літературному оточенню та виступає в романі виразним засобом текстотворення.

Література

1. Грещук В. Діалектне слово в тексті та в словнику : монографія / Грещук В., Грещук В. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2015. 372 с.

2. Гриценко П. Ю. Діалектизм // Українська мова : енциклопедія. К. : Українська енциклопедія імені М. П. Бажана, 2000. 752 с. URL : <http://litopys.org.ua/ukrmova/um204.htm>
3. Енциклопедія сучасної України . URL : <https://esu.com.ua/article-28395>
4. Троца // СУМ в 11 мм. URL : http://ukrlit.org/slovnnyk/slovnnyk_ukrainskoi_tovu_v_11_tomakh/троца
5. Чабаненко В. А. Говіркове мовлення як джерело експресивних засобів української літературної мови // Українська літературна мова у її взаємодії з територіальними діалектами. К. : Наукова думка, 1977. С. 189–200.
6. Шкляр Василь. Троца / Шкляр В. Харків : КСД, 2021. 416 с.
7. Ювілей Василя Шкляра. URL : <https://www.radiosvoboda.org/a/yuviley-vasylya-shklyara-tsyaty/31299230.html>

81`23: 82-31(410)

Ivanna Devdiuk,

*Doc. in Philology, Associate Professor,
Professor at the Department of World Literature
and Comparative Literary Criticism
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*

Tetiana Huliak ,

*PhD in Philology,
Associate Professor at the Department of English Philology
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*

LANGUAGE AS A MEANS OF CREATING A CONDITIONAL REALITY IN THE NOVEL “A CLOCKWORK ORANGE” BY ANTHONY BURGESS

The development of literature is inseparable from the cultural and historical conditions in which it was formed. Naturally, the significant social upheavals that took place in the twentieth century found a vivid expression in the art, especially in epic poetry. “A Clockwork Orange” by Anthony Burgess raises one of the eternal themes such as the conflict between the individual and society. It is about teenagers whose permissiveness knows no bounds. They seem to be devoid of juicy flesh, automatically programmed fruits like mechanical oranges. The defining features of such youth are cruelty and violence, and their daily entertainment is robbery, fighting, and rape. Even murder does not stand in their way.

One of the characters in Burgess’s novel, the writer who coined the term “mechanical oranges”, defines the actions of a society that “programs” teenagers for such automatism as “an attempt to impose the laws and conditions of a mechanical being on a living creature that is growing and has the right to joy” [2]. It is impossible to change the attitudes of these adolescents, to reprogram them, because they are devoid of cruelty and are doomed to perish in the law-abiding society that raised them. The plot itself and its “background” are nothing special – we see this everywhere. A night city where a respectable citizen shouldn’t walk unless he has in his pockets “his well-oiled pooshka, complete with six dirty rounds” [2, p. 10].

But even then, if they know how to use it well, it’s still better not to take any risks, because they are the bosses there shaiki, kodli and gruppi, who thoughtlessly use

**«СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ГУМАНІТАРИСТИКИ:
СВІТОГЛЯДНІ І ПРАВОВІ ПІДХОДИ,
КОМУНІКАТИВНІ ТА ПЕДАГОГІЧНІ СТРАТЕГІЇ»**

МАТЕРІАЛИ

X Всеукраїнської науково-практичної конференції

Редагування:

**Українець С.Я., к.філос.н., завідувачка кафедри загально теоретичних
правових та гуманітарних дисциплін**

Верстання:

Ружинська М.В.

**Автор несе повну відповідальність за зміст надрукованої статті та
достовірність наведених у ній результатів**

Підписано до друку 08.01.2024.

Формат 60x84/16. Папір офсетний. Друк цифровий.

Друк. арк. 12,8. Умов. друк. арк. 11,9.

Наклад 100 прим. Зам. № 2315/1.

Віддруковано ФОП Корзун Д.Ю. з оригіналів замовника.

**Свідоцтво про державну реєстрацію фізичної особи-підприємця
серія В02 № 818191 від 31.07.2002 р.**

Видавець ТОВ «ТВОРИ».

**Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів
видавничої продукції серія ДК № 6188 від 18.05.2018 р.**

21034, м. Вінниця, вул. Немирівське шосе, 62а.

Тел.: 0 (800) 33-00-90, (096) 97-30-934, (093) 89-13-852, (098) 46-98-043.

e-mail: info@tvoru.com.ua

<http://www.tvoru.com.ua>